

# Alexandra Kollontai over internationale vrouwendag

In 1920 schreef de Russische socialiste Alexandra Kollontai een uitgebreide tekst over de internationale vrouwendag waarbij onder meer wordt ingegaan op de oorsprong van deze dag. Kollontai legt uit waarom het een dag van strijd voor vrouwenrechten is, maar ook een dag van strijd voor een andere samenleving. Het artikel hieronder werd naar aanleiding van de Internationale vrouwendag van 2006 vertaald door Marxisme.be

## Een militante herdenking

De vrouwendag of de arbeidersvrouwendag is een dag van internationale solidariteit en een dag waarop wordt gekeken naar de sterkte en de organisatie van arbeidersvrouwen.

Maar het is niet enkel voor vrouwen een speciale dag. 8 maart is een historische en belangrijke dag voor de arbeiders en boeren, voor alle Russische arbeiders en voor de arbeiders van heel de wereld. In 1917 brak op deze dag de belangrijke Februari-revolutie uit [de Russische jaartelling in 1917 was nog anders dan de actuele jaarindeling]. Het waren de arbeidersvrouwen van Sint Petersburg die de revolutie begonnen. Zij besloten om in te gaan tegen de tsaar en zijn aanhangers. Voor ons heeft de internationale vrouwendag dan ook een dubbele betekenis.

Als dit een algemene vakantiedag is voor de arbeiders, waarom noemen we het dan “vrouwendag”? Waarom houden we speciale bijeenkomsten gericht op vrouwelijke arbeiders en boeren? Breekt dit niet de eenheid en de solidariteit van de arbeidersklasse? Om op die vragen te antwoorden, is het nuttig om eens terug te kijken en te zien hoe de Vrouwendag tot stand kwam en wat de bedoeling ervan was.

## Hoe en waarom kwam de vrouwendag tot stand?

Nog niet zo lang geleden, 10 jaar om exact te zijn, was er een groot debat over de kwestie of vrouwen mochten deelnemen aan regeringen. De arbeiders in alle kapitalistische landen kwamen op voor de rechten van vrouwelijke arbeiders, maar de burgerij wilde die rechten niet aanvaarden. Het was niet in het belang van de burgerij om de positie van arbeiders in de parlementen te versterken en daarom verzette de burgerij zich overal tegen het



stemrecht voor vrouwen.

Socialisten in Noord-Amerika kwamen bijzonder vastberaden op voor de eis van stemrecht voor vrouwen. Op 28 februari 1909 organiseerden vrouwelijke socialisten in de Verenigde Staten grote betogingen en meetings in heel het land om politieke rechten voor vrouwelijke arbeiders te eisen. Dit was de eerste Vrouwendag. Het initiatief van de vrouwendag komt dus eigenlijk oorspronkelijk van de vrouwelijke arbeiders in de VS.

In 1910 was er de Tweede Internationale Conferentie van Arbeidersvrouwen. De Duitse socialiste Clara Zetkin stelde daar voor om een internationale arbeidersvrouwendag te organiseren. De conferentie besliste om ieder jaar in elk land op dezelfde dag een vrouwendag te vieren met de slogan: “Het stemrecht voor vrouwen zal onze kracht verenigen in de strijd voor socialisme”.

In deze periode was de kwestie van het democratiseren van het parlement, door de toegang van vrouwen tot het stemrecht, van cruciaal belang. Zelfs voor de [Eerste] Wereldoorlog hadden vrouwen stemrecht in een aantal landen, maar niet in Rusland

[Dit klopt niet echt aangezien vrouwenstemrecht een uitzondering was in Europa]. Vrouwen en zwakzinnigen mochten niet stemmen. Tegelijk vereiste de harde realiteit van het kapitalisme een actieve deelname van vrouwen in de economie van het land. Ieder jaar was er een toename van het aantal vrouwen dat moest werken in de fabrieken en in de werkplaatsen, of als dienstmeiden. Vrouwen werkten samen met mannen en de rijkdom van het land werd door hun handen gecreëerd. Maar toch mochten vrouwen niet stemmen.

De laatste jaren voor de oorlog was er een dermate grote stijging van de prijzen dat zelfs de meest vredelievende huisvrouwen interesse kregen in politieke kwesties en luid protesteerden tegen de plundereconomie van de burgerij. “Opstanden van huisvrouwen” vonden steeds meer plaats in verschillende landen, waaronder Oostenrijk, Engeland, Frankrijk en Duitsland.

Vrouwelijke arbeiders beseften dat het niet volstond om de handelaars aan te vallen of om koopwaar te vernietigen. Ze begrepen dat zo’n acties niets zouden doen aan de levensduurte. Het was nodig om het beleid van de regering te veranderen. En daartoe was het noodzakelijk dat de arbeiders een grotere politieke rol zouden spelen.

Er werd beslist om in elk land de vrouwendag te vieren als een vorm van strijd voor vrouwenstemrecht. Deze dag is een dag van internationale solidariteit om gemeenschappelijke doelstellingen te bereiken en om de georganiseerde kracht van de vrouwelijke arbeiders in de strijd voor het socialisme te evalueren.

### **De eerste internationale vrouwendag**

De beslissing van het Tweede Internationale Congres van Socialistische Vrouwen was geen loutere papieren beslissing. Er werd beslist om op 19 maart 1911 een eerste internationale vrouwendag te organiseren.

De datum was geen toeval. Onze Duitse kameraden kozen deze datum omwille van het historische belang ervan voor de Duitse arbeiders. Op 19 maart 1848, tijdens de revolutionaire beweging van 1848, moest de Pruisische koning voor het eerst de kracht van het gewapende volk erkennen en moest hij toegeven onder de druk van een dreigende arbeidersopstand. Onder de belofte die hij maakte, maar die hij nadien niet nakwam, was ook de invoering van het vrouwenstemrecht.

Na 11 januari waren er grote inspanningen in Duitsland en Oostenrijk om de vrouwendag voor te bereiden. Er waren plannen voor betogingen die overal werden bekend gemaakt. In de week voor de vrouwendag verschenen twee brochures: Het stemrecht voor vrouwen in Duitsland en Vrouwendag in Oostenrijk. De verschillende artikels over de vrouwendag – “Vrouwen en het parlement”, “Arbeidersvrouwen en de gemeenteraden”, “Wat heeft een huisvrouw met politiek te maken?”,... – analyseerden de kwestie van gelijkheid voor vrouwen in de regering en in de samenleving in het algemeen. Alle artikels legden nadruk op het feit dat het absoluut noodzakelijk was om de parlementen te democratiseren, onder meer door vrouwenstemrecht.

De eerste Internationale Vrouwendag vond plaats in 1911. Het succes overtrof alle verwachtingen. In Duitsland en Oostenrijk waren er bijzonder grote acties. Er waren overal bijeenkomsten,

zelfs in de kleine steden en de dorpen waren er zalen vol met vrouwen waarbij zelfs moest gevraagd worden aan mannelijke arbeiders om stoelen vrij te maken voor de vrouwen.

Dit was zeker een eerste uitdrukking van een militante opstelling van vrouwelijke arbeiders. De mannen bleven voor de verandering eens thuis bij de kinderen en hun vrouwen, de trouwe huisvrouwen, gingen naar meetings. Op de grootste betoging waren er 30.000 aanwezig. De politie ging over tot het in beslag nemen van de spandoeken van de betogers, maar de vrouwen hielden voet bij stuk. In de oproer die hierop volgde werd een bloedbad vermeden door de tussenkomst van socialistische parlementsleden.

In 1913 werd de datum van de internationale vrouwendag verplaatst naar 8 maart. Die dag is sindsdien een dag van vrouwenstrijd gebleven.

### **Is de vrouwendag noodzakelijk?**

De vrouwendag in de VS en in Europa had enorme resultaten. Het klopt dat geen enkel burgerlijk parlement toegevingen deed aan de arbeiders of inging op de eisen van de vrouwen. Op dat ogenblik was er immers geen dreiging van een socialistische revolutie.

Maar de vrouwendag bereikte wel degelijk iets. Het was eerst en vooral een uitstekende methode van agitatie onder minder politiek bewuste arbeidersvrouwen. De aandacht van die vrouwen werd getrokken door de meetings, betogingen, affiches, brochures en kranten die ingingen op de vrouwendag. Zelfs minder bewuste arbeidersvrouwen wisten: “Dit is onze dag, het feest van de arbeidersvrouwen” en ze trokken naar de meetings en betogingen. Na iedere vrouwendag sloten meer vrouwen zich aan bij de socialistische partijen en vakbonden. De organisaties werden sterker en het politiek bewustzijn groeide.

De vrouwendag had ook een andere rol, het versterkte immers de internationale solidariteit van alle arbeiders. De partijen in verschillende landen wisselden geregeld sprekers uit. Duitse kameraden spraken in Engeland, Engelse kameraden in Nederland,... De internationale samenhang van de arbeidersklasse werd sterker en dat zorgt ervoor dat de strijdbare kracht van de arbeiders in het algemeen werd versterkt.

Dit zijn de resultaten van een internationale strijddag van vrouwelijke arbeiders. Het versterkt het bewustzijn en de organisaties van arbeidersvrouwen. Hierdoor is het een belangrijke bijdrage voor het succes van diegenen die opkomen voor een betere toekomst voor de arbeidersklasse.

### **Arbeidersvrouwen in Rusland**

De Russische arbeidersvrouwen namen voor het eerst deel aan de internationale vrouwendag in 1913. Dat was op een ogenblik van reactie toen het tsarisme de arbeiders en boeren in een ijzeren greep hield. Er was geen mogelijkheid van de viering van de vrouwendag met publieke betogingen. Maar de georganiseerde arbeidersvrouwen waren wel in staat om hun dag te vieren. Zowel de legale arbeiderskranten – het Bolsjewistische Pravda en het Mensjewistische Looch – hadden artikels over de internationale vrouwendag. Er waren speciale artikels en protretten van

een aantal belangrijke figuren uit de vrouwenstrijd. Er waren ook solidariteitsboodschappen van kameraden zoals Bebel en Zetkin.

In die duistere tijden waren meetings verboden. Maar in Petrograd, in het bedrijf Kalashaikovsky organiseerden de vrouwelijke partijleden toch een publiek forum over de “vrouwenkwestie”. Er moest 5 kopecks entree worden betaald. Het was een illegale meeting, maar de zaal zat overvol. Verschillende partijleden spraken op de meeting. De meeting was amper gedaan toen de politie tussenkwam en heel wat sprekers kwam oppakken.

Het was van groot belang voor de internationale arbeidersklasse dat de vrouwen in Rusland, onder de tsaristische repressie, zich organiseerden en erin slaagden deel te nemen aan de acties van de Internationale Vrouwendag. Dat was een teken dat de Russische arbeiders opstanden en dat de tsaristische gevangenen machteloos stonden tegenover de strijdbaarheid en het protest van de arbeiders.

In 1914 was de Internationale Vrouwendag in Rusland beter georganiseerd. Beide arbeiderskranten gingen in op de vieringen. Onze kameraden staken heel wat werk in de voorbereiding van de internationale vrouwendag. Omwille van politierepressie was het niet mogelijk om een betoging te organiseren. Diegenen die betrokken waren bij de plannen voor de vrouwendag, kwamen in de tsaristische gevangenen terecht en een aantal van hen werden naar het koude noorden gestuurd. De slogan “voor vrouwenstemrecht” werd in Rusland immers een openlijke oproep om de tsaristische autocratie omver te werpen.

### **Internationale vrouwendag tijdens de imperialistische oorlog**

Het uitbreken van de wereldoorlog had enorme gevolgen. De arbeidersklasse in alle landen kregen af te rekenen met het bloed van de oorlog. In 1915 en 1916 was de internationale vrouwendag een beperkte gebeurtenis. Linkse socialistische vrouwen die de standpunten van de Russische Bolsjewieken deelden, probeerden op 8 maart betogingen van arbeidersvrouwen tegen de oorlog te organiseren. Maar de verraders van de socialistische partij in Duitsland en andere landen, lieten niet toe dat socialistische vrouwen bijeenkomsten organiseerden. Socialistische vrouwen kregen ook geen reispassages om naar neutrale landen te trekken om daar internationale bijeenkomsten te organiseren. Desalniettemin bleef het idee van de internationale solidariteit levend.

In 1915 was het enkel in Noorwegen mogelijk om een betoging te organiseren op de vrouwendag. Vertegenwoordigers uit Rusland en neutrale landen namen deel aan die betoging. Er was geen sprake van een vrouwendag in Rusland, aangezien de macht van het tsarisme en de militaire machine dat niet toelieten.

En dan kwam het belangrijke jaar 1917. Honger, koude en oorlogsmoeheid zorgden ervoor dat het geduld van de vrouwelijke arbeiders en boeren op was. Op 8 maart 1917 [volgens de Russische tijdsrekening was het toen 23 februari], op de internationale vrouwendag, kwamen de vrouwen op straat in Petrograd. De vrouwen, waaronder arbeiders en vrouwen van soldaten, eisten “brood voor onze kinderen” en “de terugkeer van onze mannen aan het front”. Op dat ogenblik vormden de protestacties van de arbeidersvrouwen zo’n bedreiging dat zelfs de tsaristische veiligheidsdiensten geen maatregelen durfden te nemen tegen

de rebellen. Ze keken verward naar de stormachtige zee van volkswoede.

De Internationale vrouwendag van 1917 is een belangrijke historische gebeurtenis. Op deze dag ontstaken de Russische arbeidersvrouwen de fakkel van de arbeidersrevolutie en werd heel de wereld in brand gestoken. De februari-revolutie ging van start op deze dag.

### **Onze oproep tot strijd**

De internationale vrouwendag werd 10 jaar geleden voor het eerst georganiseerd als onderdeel van de campagne voor politieke gelijkheid voor vrouwen en de strijd voor socialisme. Die doelstelling werd bereikt door de arbeidersvrouwen in Rusland. In de Sovjetrepubliek moeten vrouwen niet meer opkomen voor stemrecht en burgerlijke rechten. Ze hebben deze rechten al afgedwongen. De Russische vrouwelijke arbeiders en boeren zijn gelijke burgers. Ze beschikken over een machtig wapen om sneller tot een betere toekomst te komen, ze kunnen immers deelnemen aan de stemmingen, aan de werking van de Sovjets en in alle collectieve organisaties.

Maar rechten op zich volstaan niet. We moeten er ook leren gebruik van maken. Het stemrecht is een wapen dat we voor onze eigen belangen kunnen gebruiken en voor de belangen van de arbeidersrepubliek. In de twee jaren van Sovjetmacht is het leven echter niet absoluut veranderd. We bevinden ons in een proces van strijd voor communisme en we worden omringd door de wereld die we hebben geërfd van een donker en repressief verleden. Het huishoudelijk werk, het instaan voor de familie en zelfs prostitutie zijn elementen waarmee vrouwelijke arbeiders te maken krijgen. Vrouwelijke arbeiders en boeren kunnen daar enkel tegen strijden en gelijkheid in het leven verkrijgen, indien ze al hun energie besteden aan de strijd voor de omvorming van Rusland in een echte communistische samenleving.

Om dat te bespoedigen moet worden gewezen op de slechte economische staat in het land. We moeten twee dringende taken vervullen: de creatie van een goed georganiseerde en politiek bewuste arbeidersklasse en het opnieuw installeren van degelijke infrastructuur. Als ons arbeidersleger goed werkt, zullen we snel stoommachines hebben en zullen de spoorwegen kunnen functioneren. Hierdoor kunnen de arbeiders toegang hebben tot breed en brandhout.

Indien we erin slagen om snel opnieuw normaal transport te verkrijgen, zal dit de overwinning van het communisme bespoedigen. Daarmee zal het mogelijk zijn om te komen tot een volledige en fundamentele gelijkheid van vrouwen. De boodschap van de internationale vrouwendag dit jaar moet dan ook zijn: “Arbeidersvrouwen, boerenvrouwen, moeders, echtgenotes en zusters, alle inspanningen zijn nodig om de arbeiders en kameraden te helpen om de chaos van het transport te overkomen. Iedereen moet een rol spelen in de strijd voor brood, brandhout en grondstoffen.”

Vorig jaar was de centrale slogan van de internationale vrouwendag: “Voor de overwinning van het rode front”. Nu roepen we de arbeidersvrouwen op om hun krachten te gebruiken voor een nieuw front, het arbeidersfront. Het Rode Leger heeft de buitenlandse vijanden verslaan omdat het goed georganiseerd was,

gedisciplineerd en bereid tot zelfopoffering. Met organisatie, hard werken, discipline en zelfopoffering, zal de arbeidersrepubliek erin slagen om de interne problemen op te lossen, het gebrek aan transport en de economische problemen die leiden tot honger, koude en ziekte. “Iedereen voor de overwinning van het arbeidersfront!”

### **De nieuwe taken van arbeidersvrouwen vandaag**

De Oktoberrevolutie gaf vrouwen gelijkheid met de mannen op het vlak van burgerlijke rechten. De vrouwelijke arbeiders, die tot voor kort de meest uitgebuite laag vormde, kunnen in de Sovjetrepubliek trots een weg vooruit aanbieden voor hun kameraden in andere landen. Ze kunnen het pad van politieke gelijkheid aanwijzen door de vorming van een arbeidersdemocratie en een sovjetmacht.

De situatie in de kapitalistische landen is erg anders. Daar zijn veel vrouwen nog steeds overwerkt zonder enige rechten. In die landen is de stem van werkende vrouwen nog zwak. Het klopt dat in een aantal landen – Noorwegen, Australië, Finland en enkele Noord Amerikaanse staten – zelfs voor de oorlog al stemrecht was afgedwongen. In Duitsland kwamen er in het nieuwe burgerlijke parlement 36 vrouwelijke vertegenwoordigers, maar geen enkele communist. In Engeland werd in 1919 voor het eerst een vrouw in het parlement verkozen. Maar wie was zij? Een “lady”. Dat betekent een landbezitter, een aristocrate. In Frankrijk wordt nu gediscussieerd over de invoering van vrouwenstemrecht.

Maar wat zullen deze rechten voor vrouwelijke arbeiders betekenen in het kader van een burgerlijk parlement? Zolang de macht in handen is van de kapitalisten en de kapitaalbezitters, zullen politieke rechten niet volstaan om de vrouwelijke arbeiders te bevrijden uit hun traditionele positie van slavernij thuis en in de samenleving. De Franse burgerij is bereid om opnieuw een toegeving te doen aan de arbeidersklasse, en dit omwille van de groei van de Bolsjewistische opvattingen onder de arbeiders. Om dat tegen te gaan, zijn ze bereid om vrouwen stemrecht te geven.

### **Meneer bourgeois – het is te laat!**

Na de ervaringen van de Russische oktoberrevolutie is het voor iedere arbeidersvrouw in Frankrijk, Engeland en andere landen duidelijk dat enkel de heerschappij van de arbeidersklasse, enkel de macht van de sovjets, een garantie kan bieden voor gelijkheid. De uiteindelijke overwinning van het communisme zal de eeuwenoude ketens van repressie en gebrek aan rechten doorbreken. Als de taak van de internationale vrouwendag er voorheen één was van verzet en strijd voor vrouwenstemrecht, dan is er nu een nieuwe taak: het organiseren van arbeidersvrouwen rond de strijdbare slogans van de Derde Internationale. In plaats van illusies in burgerlijke partijen, is het beter om te luisteren naar deze oproep vanuit Rusland:

“Arbeidersvrouwen van alle landen! Organiseer een verenigd arbeidersfront in de strijd tegen diegenen die de wereld leegroven! Weg met het parlementarisme van de burgerij! We verwelkomen de sovjetmacht! Weg met de ongelijkheid van de arbeidersmannen en – vrouwen! Wij strijden ervoor opdat de arbeiders zouden overwinnen.”

Deze oproep kwam er tijdens het verraad van de nieuwe orde, in

de strijd van de burgeroorlog. En toch heeft het een impact onder vrouwelijke arbeiders in heel de wereld. De arbeidersvrouwen zullen luisteren en onze oproep steunen. Recent werd gestreden om een aantal vrouwen naar de parlementen te sturen, maar nu weten we dat dit niet volstaat.

Enkel het omverwerpen van het kapitalisme en de vestiging van een sovjetmacht kan de vrouwen bevrijden van hun lijden, de vernederingen en de ongelijkheid die het leven van de vrouwelijke arbeiders in de kapitalistische landen zo hard maken. De Internationale Vrouwendag is van een internationale strijddag voor stemrecht veranderd in een strijd voor de volledige en absolute bevrijding van de vrouwen, wat een strijd betekent voor een socialistisch alternatief!

**Weg met het systeem van winst en de macht van het kapitaal!**

**Weg met ongelijkheid, gebrek aan rechten en de onderdrukking van de vrouw – de kenmerken van de burgerlijke wereld!**

**Voorwaarts naar internationale eenheid van arbeidersvrouwen en mannelijke arbeiders in de strijd voor arbeidersdemocratie – de heerschappij van arbeiders van beide geslachten**